

Gildebrief

Het Gilde van Vrijwillige Molenaars

26e jaargang no. 1 maart 2007

COLOFON

De Gildebrief

De Gildebrief is het verenigingsblad van Het Gilde Vrijwillige Molenaars (GVM). Het blad verschijnt vier keer per jaar en wel in de maanden maart, juni, september en december.

De oplage is 2.200 stuks.

De redactie is, tenzij anders vermeld, verantwoordelijk voor de inhoud van het blad, met uitzondering van de artikelen van het bestuur van het GVM. De redactie neemt graag kopij en suggesties voor artikelen in ontvangst, maar zij behoudt zich het recht voor artikelen niet, gedeeltelijk of gewijzigd te plaatsen.

Advertenties

Voor bedrijven of instellingen, die gelieerd zijn aan 'de molenwereld', bestaat de mogelijkheid in de Gildebrief te adverteren. Advertentietarieven zijn op het redactieadres verkrijgbaar.

Bestuur van het GVM

H.C. (Hein) Steinz, voorzitter, PR, contact Gildebrief, documentenbeheer.
Dorpsweg 94, 8051 XW Hattum, tel. 038-4445446
voorzitter@vrijwilligemolenaars.nl

A. (Andreas) de Vos, vice-voorzitter, regiocoördinator, contacten met afdelingen en bliksemafleidergroep.
Helderseweg 85a, 1817 BB Alkmaar, tel. 072-5121853
afdelingscoördinator@vrijwilligemolenaars.nl

P.J.M. (John) Houben Secretaris, coördinator Arbo en Haccp, examencoördinator.
Korhoenderveld 89, 5431 HC Cuyk, tel. 0485-320994
secretaris@vrijwilligemolenaars.nl

P.A.M. (Petro) van Doorne, coördinator opleidingen, contact lesstofcommissie en werkgroep watermolenaars-opleiding.
Steenakker 44, 6651 JE Druten, tel. 0487-515643
opleidingscoördinator@vrijwilligemolenaars.nl

J.G.J. (Joyce) Beneker, contact biotoop.
Pr. Bernhardlaan 348, 2033 SC Haarlem, tel. 023-5634193
biotoop@vrijwilligemolenaars.nl

Fr. (Frans) Tullemaans, ledenadministratie.
Vasco da Gamastraat 4, 5665 GL Geldrop, tel. 040-2863023
ledenadministratie@vrijwilligemolenaars.nl
webmaster@vrijwilligemolenaars.nl

Examencoördinator

P.J.M. (John) Houben
Korhoenderveld 89, 5431 HC Cuyk, tel. 0485-320994

Ledenadministratie

Fr. (Frans) Tullemaans
Vasco da Gamastraat 4, 5665 GL Geldrop, tel. 040-2863023
ledenadministratie@vrijwilligemolenaars.nl

Gildeverzekeringen

Rekeningnummers

Rekeningnummer GVM t.b.v. Gilde verzekeringen
Postbank (giro) 3503794 t.n.v. Gilde verzekeringen te Ruinen

Rekeningnummer GVM t.b.v. contributie
Postbank (giro) 2144780 t.n.v. Het Gilde van Vrijwillige Molenaars te Ruinen

Bliksemafleidercontrole

Coördinator L.J. (Leo) Tiggelman
Livius 7, 3962 KD Wijk bij Duurstede, tel. 06-22004848, b.g.g. 0343-575684
bliksemafleidercontrole@vrijwilligemolenaars.nl

Gilde verzendingen

H.P.A. (Hub) van Erve
Hoefense Kanaaldijk 9, 5018 EA Tilburg, tel. 013-5362100
verzendingen@vrijwilligemolenaars.nl

Steunpunt Molenbiotoop

De Hollandsche Molen (e-mailadres DHM@molens.nl)
Zeeburgerdijk 139, 1095 AA Amsterdam, tel. 020-6238703, fax 020-6383319

Redactie Gildebrief

Redactieadres
J.B. van Steensel, Plataanstraat 14, 3281 CP Numansdorp
tel. 0186-681960 of 06-27305553,
redactie@vrijwilligemolenaars.nl
Redactieleden: H.P. (Huub) van Est, J.B. (Jaap) van Steensel, H.C. (Hein) Steinz, A. (Alicia) de Wit

Vormgeving en druk:

Drukkerij de Bunschoter, 033-2997999

In dit nummer:

De Kam	3
In Memoriam Wouter de Wekker	3
Agenda Jaarvergadering	4
Jaarverslag 2006	5
Meesters en molenaars	8
Op reis met Gijs (afl. 21)	10
Uitreiking Biotoopprijs	16
Met nostalgie wordt geen molen behouden	20
Werkgroep Bliksemafleidercontrole	24
Lintje voor Limburgse vrijwillig molenaar	26

Voorpagina met de Sluismolen in Koedijk, foto Andreas de Vos

Kopij

Kopij voor het volgende nummer moet voor **1 mei 2007** in het bezit van de redactie zijn.

Teksten (al dan niet met foto's) kunnen worden aangeleverd op schijf of per email. In platte tekst in Wp09 of Word2000. Dus niet met eigen opmaak en of indeling.

redactie@vrijwilligemolenaars.nl of het redactieadres hiernaast vermeld.

Van de redactie

Het Gilde van Vrijwillige Molenaars bestaat 35 jaar. De Gildebrief 25 jaar. En in december 2006 werd voor de tiende keer de Evert Smit-biotoopprijs uitgereikt. Dat was voor het bestuur reden om het afgelopen jaar te werken aan het opnieuw gestalte te geven aan de wijze waarop zij met haar leden en buitenstaanders communiceert.

Nieuwe technieken maken het gebruik van internet mogelijk en vormgevers maken een blad niet meer met de hand maar gebruiken de computer om te werken met vorm en kleur. Dat leidde tot het invoeren van een nieuwe huisstijl, die ook gehanteerd wordt voor de website en tot een nieuwe vormgeving voor De Gildebrief in kleur. Het nieuwe gezicht van de Gildebrief heeft een nieuw lettertype gekregen en heeft in beginsel drie kolommen. Met foto's treedt zij soms buiten de kolommen en maakt ze gebruik van inzet stukjes op een pagina. Zonder dat daarvoor bewust is gekozen komen een aantal kleuren bovendrijven die te maken hebben met molenaars en het molenaarsvak. Blauw voor water, lichtblauw voor lucht en wind, groen voor landschap, bruin voor het hout dat zo'n belangrijke rol speelt in de techniek van de molen. Molenaars kunnen wel aangeven waar dat in en buiten de molen voorkomt.

De Gildebrief bouwt voort op de voorzet die Gerrit Pouw gedurende vele jaren heeft gegeven voor de inhoud van de rubrieken en de basisopzet. Dank Gerrit. Verder heeft de drukker een voorzet gegeven voor de nieuwe vormgeving waarop de redactie zijn tanden mocht stukbijten. Ook de vormgever van de nieuwe huisstijl Derk Jan Tinga heeft op die opzet een kritisch commentaar gegeven. Daarna is in gezamenlijk overleg van drukker en redactie de vernieuwde Gildebrief tot stand gekomen die nu voor u ligt. Rest ons dank aan ieder die zich heeft ingespannen voor het resultaat.

De redactie

De Kam

35 jaar jong alweer. Nog steeds zo hier en daar rebels en dat moet ook. Anders zit er geen leven meer in de vereniging en kunnen we ook geen vernieuwingen meer verwachten.

Zoals bijvoorbeeld de opleiding. De werkgroep opleiding wordt geweldig bedankt voor al het voorbereidend werk. Maar dank zij hun inspanningen hebben we nu, als vereniging, een duidelijk beeld welke kant we opwillen. De nieuwe werkgroep is gestart en heeft een ambitieus programma. Uiteindelijk zal dit leiden tot een opleiding onze vereniging van molendeskundigen en bekwame molenaars waardig. Laten we uitdragen dat bij het Gilde van Vrijwillige Molenaars de kennis en ervaring is om verantwoord met een molen om te gaan.

Zo ook de Gildebrief. We hebben het gewaagd om te proberen de Gildebrief te verbeteren. Ik zeg dit zo omdat er ontzettend veel ervaring en kennis opgesloten lag in de Gildebrief. Gerrit bedankt. Maar met nieuwe mensen in de redactie dan ook een nieuwe uitvoering. Ik hoop zeer dat deze uitvoering bij een ieder in de smaak valt.

En nieuwe briefpapier. Al voorzichtig gepresenteerd in de vorige jubileum jaarvergadering, nu daadwerkelijk in de vereniging. We hopen dat de nieuwe huisstijl bij zal dragen aan de professionele uitstraling van het Gilde.

Nog niet gerealiseerd maar zeker noodzakelijk willen we een financieel gezonde vereniging blijven is dat we alle verzekeringen onder de loep leggen. Uitgangspunt hierbij is dat verzekeringsgevallen nooit een belemmering zullen zijn voor het uitoefenen van onze hobby.

Genoeg vernieuwd, terug naar vandaag en veel plezier met deze uitgave van de Gildebrief.

Hein Steinz, voorzitter

In Memoriam Wouter de Wekker

Na een kort ziekbed is 1 maart jongstleden Wouter de Wekker overleden. Nog geen half jaar geleden kreeg hij van de arts te horen

dat bij hem twee hersentumoren waren geconstateerd en dat hij per direct alle activiteiten diende te staken.

Wouter kwam in 2003 het bestuur versterken. In de letterlijke vorm van het woord, want Wouter bleek een geweldige aanwinst. Zo wist hij snel een aantal zaken te automatiseren en zo overzicht te krijgen over het financiële reilen en zeilen van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars. Bijzonder waren ook zijn contacten met de Rijksdienst.

Correcte en duidelijke argumentatie zorgde voor een jaarlijkse subsidie, die onze ver-

eniging zo nodig heeft om alle opleidingen voor molenaar mede te kunnen financieren. Er waren nog meer verdiensten. Zo werd een nieuwe vergaderlocatie gevonden en werden door Wouter de verzekeringen binnen het Gilde verzorgd. Regelmatig hebben we bij elkaar in de auto gezeten op weg naar een Gilde activiteit en ik denk nog graag terug aan de vele onderwerpen, met name ook de niet molenzaken, die de revue gepasseerd zijn.

Niet alleen het bestuur had zijn zorg en aandacht. In Ruinen was De Zaandplatte zijn molen en ook op de Veluwe op de Oostendorper molen nabij hun vaste camping stek was hij actief.

Gina en familie, veel sterkte in de komende tijd en Wouter, we zullen je node missen.

Jaarvergadering 2007

zaterdag 31 maart

De jaarvergadering 2007 voor leden van Het Gilde van Vrijwillige molenaars vindt plaats op zaterdag 31 maart 2007. Ter gelegenheid van het 35-jarig jubileum van het Gilde hebben we weer een aparte locatie gekozen.

De vergadering zal gehouden worden in het Zaanse Museum, Schansend 7, 1509 AW Zaandam, dus bij de Zaanse Schans. De zaal is open vanaf 10.00 uur.

Ochtendprogramma:

10.30 uur: Algemene ledenvergadering

Agenda:

1. Opening woord van welkom door de voorzitter.
2. Bestuursmededelingen/mutaties etc.
3. Vaststellen van de notulen van de ledenvergadering 2006 (gepubliceerd in Gildebrief nr 4, 2006).
4. Jaarverslag 2006 van de secretaris, opgenomen in deze Gildebrief.
5. Financieel verslag 2006 van de penningmeester.
6. Verslag van de kascommissie.
7. Benoeming van de kascommissie en reservekascommissie.
8. Bestuursmutaties.
9. Rondvraag.
10. Sluiting.

Toelichting punt 8:

Op grond van de statuten zijn Joyce Beneker, Wouter de Wekker en John Houben aftredend. Joyce Beneker stelt zich herkiesbaar. Wouter de Wekker is op 1 maart overleden. Een in memoriam vindt u op pagina 3.

John Houben heeft aangegeven dat hij, door drukke werkzaamheden in zijn werkkring en het daarmee gepaard gaande tijdgebrek, het secretariaat en het bestuurslidmaatschap niet langer in kan vullen. Hij stelt zich daarom niet herkiesbaar.

Voor de vacature penningmeester hebben wij Andrien Muijsers, vrijwillig molenares, bereid gevonden deze in te willen vullen.

Kandidaten voor de bestuursvacatures kunnen worden aangemeld bij het secretariaat tot de aanvang van de vergadering, maar liefst eerder.

Middagprogramma:

Direct aansluitend aan de vergadering mededelingen over het middagprogramma. Lunchen op eigen gelegenheid.

Gedurende het middagprogramma kan ieder een bezoek brengen aan verschillende molens op de Zaanse Schans (op eigen gelegenheid/kosten). Leden van de Zaanse Molen, neem uw pas mee.

Jullie aanwezigheid wordt zeer op prijs gesteld en we hopen dan ook op jullie komst.

Het bestuur van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars

BEREIKBAARHEID ZAAANSE SCHANS

→ Auto

Vanuit Amsterdam: A8 richting Zaanstad/Purmerend, afslag Purmerend A7. Vanaf hier volgt u de borden 'Zaanse Schans'. Vanuit Alkmaar: A9 richting Zaanstad, afslag N203 richting Wormerveer/Zaandam. Vanaf hier volgt u de borden Zaanse Schans. Parkeerplaats Zaanse Schans, dagtarief € 6,50.

→ Bus

Vanaf Amsterdam CS neemt u bus 91. Deze stopt bij de Zaanse Schans. De reistijd bedraagt 30 minuten.

→ Trein

Vanaf Amsterdam CS neemt u de stoptrein richting Uitgeest naar station Koog-Zaandijk. De reistijd is ongeveer 20 minuten. Station Koog-Zaandijk bevindt zich op ongeveer 10 minuten lopen van de Zaanse Schans. Bus Bushalte Lagdijk (vanaf treinstation Zaandam) en bushalte Provincialeweg (vanaf treinstation Amsterdam e.a.) bevinden zich eveneens op ongeveer 10 minuten lopen van de Zaanse Schans.

Jaarverslag over 2006

Het bestuur:

Sinds de ledenvergadering in hotel Haarhuis te Arnhem op 1 april 2006 bestaat het bestuur uit: Hein Steinz (voorzitter), Andreas de Vos (vice voorzitter), John Houben (secretaris), Wouter de Wekker (penningmeester), Petro van Doorne (opleidingen), Joyce Beneker (biotoop), en Frans Tullemans (ledenadministratie).

Het bestuur heeft maandelijks vergaderd op een, voor de bestuursleden centraal gelegen locatie, namelijk in Hoogland (nabij Amersfoort).

Ledenbestand:

Per 1 jan 2007 heeft het Gilde 1963 leden.

Ledenbestand GVM		2006	+/-	2005	2004
Geslaagde leden	windm.	961	+12	949	936
	waterm.	28	-2	30	29
Leden in opleiding	windm.	761	-26	787	815
	waterm.	49	+7	42	41
Donateurs		36	-2	38	35
Speciale donateurs		92	-4	96	108
Instructeur-vakmol.		20	-1	21	21
Buitengewone leden		35	-2	37	37
Ereleden		7	-	7	7

Bestuursexcursie Drenthe.

Medio oktober was een delegatie van het bestuur bij het afdelingsbestuur Drenthe op bezoek.

Aandacht werd besteed aan de opleiding en moeilijkheden die het afdelingsbestuur tegenkomt in het kader van opleidingen. Ook heeft het bestuur een rondtocht gemaakt en verscheidene molens bezocht.

Nationale Molen en gemalendag:

Op zaterdag 13 mei 2006 is de Nationale Molen- en Gemalendag gehouden.

Examens:

De examencommissie van "de Hollandsche Molen" heeft op 21 dagen geëxamineerd op 21 windmolens en 2 watermolens.

Voorjaarsexamens			
Windmolen:	42 kandidaten	34 geslaagden	81 %
Watermolen:	2 kandidaten	2 geslaagden	100 %
Najaarsexamens			
Windmolen	31 kandidaten	27 geslaagden	87 %
Watermolen	1 kandidaat	1 geslaagde	100 %
Totaal 2006	76 kandidaten	64 geslaagden	84 %

Vergelijking slagingspercentages met voorgaande jaren:

2005	2004	2003	2002	2001	2000
78,6%	75,5%	72,9%	74,0%	73,2%	76,3%

Geslaagden proficiat!

Publicaties:

In het kader van de Basiscursus heeft de lesstofcommissie weer enkele onderwerpen afgerond. De onderwerpen oliemolen en papiermolen zijn door het Gilde als publicatie uitgebracht en aan de lesstof toegevoegd. Het boekje "Werking van de pelmolen" P. Havik werd als facsimile uitgave opnieuw gedrukt en uitgebracht, nu met aanvullende CD Rom met teksten.

Contactdag en opleidingsraad:

De jaarlijkse contactdag en opleidingsraad, waarbij afdelingsbesturen, examencommissie en bestuur bij elkaar komen, werd dit jaar op 5 november gehouden in Hulshorst.

Gesproken is over opleiding. De resultaten van de werkgroep opleiding zijn gepresenteerd en besproken.

De Opleidingsraad is accoord gegaan het beste van de twee voorstellen te verenigen en werd het licht op groen gezet voor de nieuwe werkgroep om hieraan invulling te geven.

Evert Smit-Biotoopprijs:

De Evert Smitbiotoopprijs 2006 van het Gilde van vrijwillige molenaars is op 15 december uitgereikt aan het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en de Provinciale Molencommissie Noord-Holland. Zij ontvingen deze prijs voor hun grote inzet bij de biotoopprojecten rond de Sluismolen en Molen de Viaan in Alkmaar. Gezamenlijk hebben zij door deze projecten de vrije windvang van deze molens sterk verbeterd.

Verder is ook nog een Biotooppluim uitgereikt op 24 november aan de Gemeente Zutphen. Zij ontvingen deze pluim voor de grote inzet van het biotoopplan rond Molen Nooit Gedacht in Warnsveld. De gemeente Zutphen heeft een plan uitgevoerd, waarbij bomen gekapt zijn en laagstamsoorten teruggeplaatst. Hierdoor is de vrije windvang van deze molen sterk verbeterd.

Ondersteunende diensten:

Gilde verzekering:

De Gildeverzekeringen zijn beheerd door Wouter de Wekker. Bij specifieke gevallen ondersteunt Jan van Loenen ons bij afwikkeling.

Schademeldingen:

WAplus: Twee maal schade aan scheprad en twee maal zeil om de as.

WA: Een melding over verfspetters op zonnescerm.

Ongevallenverzekering: Er is nog een ongeval in behandeling.

Gilderedactie:

Afgelopen jaar heeft de redactie weer voor 4 uitgaven van de Gildebrieff geïntegreerd.

Leden van de redactie waren in 2006:

Alice de Wit, Gerrit Pouw, Jaap van Steensel en Hein Steinz.

Gerrit Pouw heeft, na 25 jaar redactielidmaatschap en het verzorgen van 100 Gildebrieven, zich teruggetrokken uit de redactie.

Examencoördinator:

De taak van examencoördinator wordt ingevuld door John Houben.

Lesstofcommissie en lesstofcontrolecommissie:

Bart Dooren en Peter de Moes hebben afscheid genomen. Verder zijn er geen wijzigingen.

Bliksemafleidercontrole:

Bliksemafleidercontrole is een serviceverlening van het Gilde aan haar leden. Deze taak wordt gecoördineerd door Leo Tiggelmans. Het controle team bestaat nu uit 4 controleurs, we willen graag nog een controleur extra.

Uit het team van controleurs hebben Jac Höppener en Jo Vink, na 10 jaar controles, wegens leeftijd afscheid genomen.

Gildewebsite:

Als webmaster zorgt Frans Tullemans voor beheer en opbouw van de website.

Werkgroep Opleidingen:

In opdracht van de opleidingsraad heeft werkgroep 1, bestaande uit Ada Meurs, Dick Jan Braay, Jan Jansen, Jan Pieter Molenaar, John Houben, Pieter Hofkamp en Petro van Doorne de voorstellen verder uitgewerkt naar voorstel A(verbeterde oude opleiding) en B(modulaire opleiding).

Deze voorstellen zijn voorgelegd op de contactdag van de opleidingsraad.

De oude werkgroep is ontbonden en de nieuwe werkgroep, bestaande uit: Jan Jansen, Ranko Veuger, Rene Vogels, Wim de Goeijen, Geert Buys, Piet Lemmens, Pieter Hofkamp, Petro van Doorne, Ingrid Friesema, is benoemd met de opdracht de besluiten van de opleidingsraad en voorstellen voor verbetering in de opleidingsopzet en opleiding verder gestalte te geven.

Watermolenaarsopleiding werkgroep:

Uit overleg is naar voren gekomen dat de watermolenaarsopleiding eraan toe is om verder in het Gilde geïntegreerd te worden. Gesproken wordt over een aparte opleidingsraad, waarin alleen afdelingen met water(gedreven) molens (Gld, Ov, NBr, L), examencommissie en bestuur zitting hebben.

Ontwikkelingen omtrent de watermolenaarsopleiding zijn om een divers aantal redenen gestagneerd.

Gildeverzendingen:

Het verzenden van lesklappers en andere zaken uit de Gildewinkel aan leden werd als vanouds gecoördineerd en verzorgd door Hub van Erve.

Korenmolenaarscursus:

Tijdens de jaarvergadering van het Gilde in 2006 is aan geslaagde kandidaten het getuigschrift korenmolenaar uitgereikt.

Cuijk, februari 2007

John Houben, secretaris

Puntkomma

Rubriek voor reacties of aanvullingen van lezers

Molen met hellend scheprad

Bij deze wil ik even reageren op het overigens uitstekende artikel van Peter de Moes over de hellend schepradmolens in de laatste Gildebrieff. Ik heb echter wat aanvullingen op het artikel.

De St. Annamolen in Nijmegen en de Beatrixmolen te Winssen zijn beide afkomstig als poldermolen te Alphen aan de Maas. Zie het Gelders Molenboek pagina's 355 en 529, van de 2e druk. Volgens mededeling van Dick Zweers zouden dat ook zeer waarschijnlijk hellend schepradmolens zijn geweest. Nu is van de St. Annamolen in Nijmegen van de oorspronkelijke inrichting niets gespaard gebleven, maar van

de Beatrixmolen in Winssen des te meer. Daarin bevindt zich een spoorwiel wat zeer waarschijnlijk het oorspronkelijke waterwiel van de hellend schepradmolen is geweest. Duidelijk is nog te zien dat de kammen oorspronkelijk schuin in het wiel gestoken hebben gezeten en dat later dit wiel vermaakt is tot een 'gewoon' spoorwiel ten behoeve van de korenmolens. Ik bezocht deze molen op 9 mei 1998, vlak voordat de molenaar naar huis wilde gaan, waardoor ik niet in de gelegenheid was om deze molen nauwkeurig aan een verder onderzoek te onderwerpen. Foto's waren snel gemaakt.

Wim Rotteveel

Plasmolen

Wie van Nijmegen naar Gennepe over de rijksweg in Noord-Limburg rijdt, passeert voorbij Mook het plaatsje Plasmolen. In verleden en heden een aantrekkelijke plek voor toeristen. Wanneer ik vroeger hier met de bus langs kwam had je links de Jansberg en aan de andere kant van de weg, rechts, Hotel de Plasmolen met een echte plas ervoor met roeibootjes erin. En aan de voet van de Jansberg horecagegelegenheden. Nu is het niet anders.

Een plek met een lange geschiedenis. Altijd een omstreden plek in de geschiedenis. De slag op de Mookerhei, iets noordelijker gelegen, herinnert daaraan. Veel heen en weer tussen het Duitse en het Nederlandse en de gemeentegrenzen.

De naam van de plek is niet toevallig. De molens spelen er al vanaf de middeleeuwen een rol. Al in 1343 komt in de geschriften een "molendarium maris" ofwel vertaald "plasmolen" voor. In 1404 is er al sprake van een watermolen en een windmolen. Op de plek van het hotel lag vroeger de onderste Molen. Om de wisselvallige watertoevoer te reguleren was er de plas. Later werd er een rosmolen voor bijgebouwd. Omdat hoge waterstanden van de Maas soms het draaien verhinderden werd later de bovenste molen gebouwd.

De enige die nog te zien is (zie foto). Behalve deze twee watermolens was er ook nog een windmolen met rood wit blauwe wieken boven op de berg, iets noordelijk van de watermolens die hun water aangevoerd kregen vanuit het Reichswald aan de oostkant van de Plasmolen. De molenfunctie veranderde ook nog wel eens. De korenmolensbestemming

van de watermolen veranderde rond 1700 in papiermolen, omdat daar veel meer mee verdiend kon worden. Later werd het weer olie- en pelmolen. En vervolgens weer korenmolen. Ook andere producten zijn er verwerkt, zoals gort en mout voor het plaatselijk bier van Mook.

Een oud-Gennepenaar biechtte een tijdje geleden in de plaatselijke krant op dat hij in zijn jeugd met een vriendje de natuur wilde bedwingen door de beek op de Jansberg bij de Plasmolen te verleggen. Het experiment mis-

lukte maar leverde wel een bordje op met de tekst "Streng verboden te graven of de beek te verleggen". Het bordje hangt er verveerd en wel nog steeds.

Huub van Est

Marc Crins Molenzeilen

Hou streekeigenschappen in ere!

- ◆ Nieuwe molenzeilen, diverse mogelijkheden
- ◆ Reparaties van uw oude zeilen
- ◆ Lui-matten
- ◆ Bil kussens (in zeildoek)
- ◆ Aanverwante artikelen

Vraag vrijblijvend een offerte aan!

Paardebloemstraat 28
5953 GV Reuver
tel.: (077) 474 80 33
fax: (077) 474 80 34

gsm: (06) 20 94 98 05
www.molenzeilen.com

Meesters en Molens

Van Rembrandt tot Mondriaan

Op zaterdag 27 januari 2007 werd het Jaar van de Molens officieel geopend. De opening vond plaats in de Gouvernementszaal van het Noord Brabants Museum. Het voormalige provinciehuis. Dit gebeurde met de opening van de tentoonstelling Meesters en Molens, waar schilderijen, tekeningen en etsen te zien zijn van Rembrandt tot en met Mondriaan. Minister van der Hoeven van onderwijs verrichtte de officiële opening.

Piet Mondriaan is vooral bekend van zijn abstracte werk. Maar in zijn vroege periode schilderde hij ook molens. Zoals deze: de Oostzijdse Molen aan het Gein bij maanlicht (ca. 1902/1903).

Ruimte Lucht en Wind

Na een woord van welkom door de directeur van het Noord Brabants Museum was het woord aan de voorzitter van het bestuur van de Stichting Jaar van de Molens 2007, mevrouw Frieda van Diepen-Oost. Zij memoreerde er aan dat er in Nederland 120.000 mensen leven waarvan de naam op de een of andere manier verweven is met onze molen-geschiedenis door de eeuwen heen. Namen als: van de Molen, Rosmolen, Meuldijk of Molenijzer. Provincies en gemeenten spelen

een belangrijke rol voor het behoud van de molens. Zij moeten met hun instrumenten op het gebied van de ruimtelijke ordening, met name het bestemmingplan, in letterlijke zin ruimte, lucht en wind veiligstellen voor de molens. Ook het waterschap mag daarbij volgens haar niet vergeten worden.

Minister van der Hoeven begon met een persoonlijk noot over haar Maastricht. Daar is nog één watermolen (De 900 jaar oude Bisschopsmolen) over van een groter aantal dat

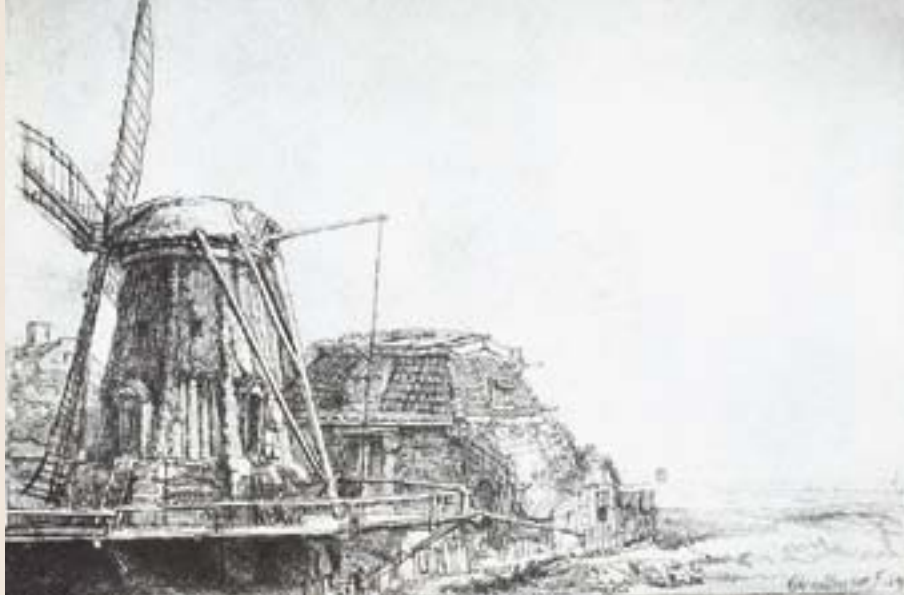
binnen de vroegere stadsmuren die gebruik maakten van de snel stromende Jeker. Deze molen werkt nog steeds en ik begreep dat er weer een bakker is gevonden die in hetzelfde pand het meel verwerkt tot brood. Een aantal jaren geleden was de vorige er mee opgehouden als ik me goed herinner.

Vrijwillig molenaar Bas Kruk

Zij vervolgde haar verhaal met de poldermolen De Viaan (1579) bij Alkmaar die in het bezit is van het Hoogheemraadschap Hol-

Watermolen bij Vorden van Joh. Bilders (1811-1890)

Molen De Star of Kleine Stinkmolen van Rembrandt (1641)

lands Noorderkwartier. De 79 jarige vrijwillig molenaar Bas Kruk die in het molenaarshuis ernaast woont zet de molen nog steeds op de wind. Zoals zijn vader en voorouders dat ook deden.

Voor hem is de belangrijkste eigenschap van een molenaar: gevoel voor en kennis van het weer. "Een goede molenaar, die moet daar oog voor hebben. Veranderingen in de lucht zien aankomen, weten in welke buien veel wind zit. De wolkenvormen herkennen en kunnen lezen". Daarvoor houdt hij al jaren een weerdagboek bij.

Hij beseft, zoals al die andere vrijwilligers die verstand van zaken hebben, dat het behoud het en voortbestaan van de molens niet zo vanzelfsprekend is. Veel mensen zien ze wel en en genieten ervan maar staan daar niet bij stil, aldus van der Hoeven. Wat overigens ook geldt voor het landschap er omheen.

Daarna gaf zij het startschot voor Het Jaar van de Molens 2007 door het laten starten van een filmpje van de draaiende Viaan met de molenaar in actie.

Meesters en molenaars

De tentoonstelling geeft een goed beeld van de verschillende molentypes die er in Nederland voorkwamen sedert ongeveer 1600. Geschilderd dan wel als ets of tekening. Natuurlijk hingen er niet de grote en wereld-

beroemde doeken van onze grootste schilders. Die mogen het museum niet uit. Onverze-kerbaar voor transport. Zoals bijvoorbeeld de Molen bij Wijk bij Duurstede van Jacob Ruisdael.

In de catalogus die bij de tentoonstelling hoort wordt aan de hand van dit schilderij uiteengezet dat je naar de kunstwerken op twee manieren kunt bekijken; op de historisch juiste weergave of met het oog van de kunstenaar. Lang is gedacht dat de molen van Ruisdael een vrije artistieke weergave was van de nog bestaande molen Rijn en Lek met zijn molenpoort (de molenpoort komt voor op een ets van Willem Witsen uit 1905 waar ondergetekende dagelijks naar kan kijken). Onderzoek wees echter uit dat dit niet het geval was. De molen van Ruisdael is dus verdwenen. Kunstenaars gaven in die tijd over het algemeen een molen goed weer zoals hij was. Wie Amsterdam kent kan bijna op de plek gaan staan waar Jan Spaan stond bij de Brouwersgracht om met Molen De Kraay rond 1770 op Bastion Sloterdijk nauwgezet te schilderen.

Enkele etsen van Rembrandt was ik met kerst al tegengekomen in de Lakenhal in Leiden. Daar was een tentoonstelling gewijd was aan Rembrandt's belangstelling voor het landschap rond Amsterdam. Een ervan was De Star ofwel Kleine Stinkmolen (1641) op het Bolwerk De Passeerder. De molen was in gebruik bij het gilde van Zeemleerbereiders. De molen deed dienst voor het zachter maken van gelooide leer met levertraan. Wat een bepaald luchtje met zich meebracht.

Educatief gedeelte

Maar niet alleen aan de kunst is gedacht. Ook voor mensen en kinderen die niet zo goed zijn

ingevoerd in de molenwereld valt er wat zien om er beter in thuis te raken. Opengewerkte modellen van molens, een film, een handmolenstein of vijzel, zilveren voorwerpen van het molenaarsgilde en andere voorwerpen geven een indruk van de techniek van molens, wat er mee samenhangt en waarvoor ze gebruikt worden. Persoonlijk vond ik het jammer dat er niet een kaart hing zoals op de Rembrandt tentoonstelling in Leiden. Op bijna elk bastion van de stadswallen op de kaart van Amsterdam uit de tijd van Rembrandt valt een molen te herkennen. Zoals de Kleine Stinkmolen op bastion De Passeerder of De Kraay hierboven genoemd. De stadswallen waren plekken die uitstekend geschikt waren voor windmolens.

Huub van Est

De afbeeldingen bij dit artikel zijn alle afkomstig uit de catalogus bij de tentoonstelling.

De Molententoonstelling Meesters en Molens kunt u op de volgende data bezoeken:

Noordbrabants Museum, Den Bosch:
27 januari - 28 mei 2007

Museum Bredius, Den Haag:
16 juni - 2 september 2007

Drents Museum, Assen:
18 september - 9 december 2007

De gezonde lijnolie van Molen Ter Horst te Rijssen

Aan de rand van het dorp Rijssen ligt het molencomplex uit 1752 in een landelijke omgeving aan het riviertje de Regge. De bomen staan in deze warme herfst in een prachtige kleurentooi. Alleen deze forse exemplaren staan wel net de windvang te belemmeren, zodat we vanmiddag geen getuige zullen zijn van het olie slaan. Dit oude ambacht wordt de hele week bij voldoende wind door de molenaars uitgeoefend ondersteund door diverse vrijwilligers. We hebben molenaar Gerard Bolink bereid gevonden om van deze combinatie pel- en oliemolen het olie slaan toe te lichten.

MET DANK AAN:

- GERARD BOLINK, MOLENAAR
- MARGREET VAN BEUSEKOM, FOTOGRAFIE
- ALICE DE WIT, DE REIZENDE CORRESPONDENT

Een molen uit een andere streek

Iedere regio in Nederland kent zijn eigen type molens. Je zal niet snel een Friese spinnekop in Limburg aantreffen. Tegenwoordig worden er regelmatig molens verplaatst, omdat de biotoop het draaien van de molen belemmert. Of omdat hij in de weg staat, er komt een snelweg, een nieuwbouwwijk. Nederland bouwt zijn eigen molens weg. In de 18de eeuw werden deze werktuigen ook al verhuisd. Men veronderstelt dat in dit geval in de Beemster een exemplaar van eikenhout uit elkaar is gehaald en door middel van zompen, houten zeilboten, naar Rijssen is getransporteerd. De molenkenner zal de stutvang herkennen als een 'rem' uit Noord-Holland. Daar zou ook een getrapte weeg bijhoren, ware het niet dat men deze gepotdekselde planken aan het onderste stuk van de molenromp heeft

Molenaar Gerard Bolink met de grondstof vlas en daaruit de lijnzaad

vervangen door verticale delen.

Maar voordat wij alles gaan bekijken is het eerst tijd voor een kop koffie in het warm gestookte winkeltje vlak bij de ingang. Zakken met gort staan er opgesteld voor de verkoop en in de grote koelkast bewaart men zwarte flessen lijnolie.

Gerard Bolink is in 2000 parttime, voor twintig uur, bij de molen komen werken op dringend verzoek van de andere molenaar Peter Kamans, die volledig in dienst is van Stichting Pelmolen Ter Horst. Er is nog een derde man voor twintig uur in dienst Jannes Voortman. Vier vrijwillige molenaars komen hen regelmatig bijstaan. Zo vormen zij een enthousiast team, dat de molen onderhoudt en er mee werkt. Voor het onderhoud hebben zij een volledig ingerichte werkplaats, waar ze zelf houten molenonderdelen 'in elkaar kunnen freubelen', volgens Gerard. Ook het schilderwerk doen ze zelf. 'Zo kan het gebeuren dat een boom van de overkant omgehakt wordt, gezaagd door de Bolwerkmolen in Deventer en vervolgens als bint in deze molen wordt gezet. Wat het molenambacht betreft, het pellen van gerst naar gort gebeurt af en toe. Daar moet je minimaal windkracht 5 voor hebben en het is erg arbeidsintensief. Men heeft zich hier toegelegd op het maken van lijnolie uit de zaden van vlas, het lijnzaad. Molen ter Horst is de enige oliemolen in Nederland, die olie slaat voor de consumptie.

Arts en molen

Zo'n vijf jaar geleden kwam de huisarts uit Rijssen, dokter Baan, met een onderzoeksrapport van TNO, waaruit bleek welke belangrijke stoffen voor een gezond lichaam er in lijnzaadolie zitten. Dit zijn de goede Omega-3 vetzuren, die weinig voorkomen in onze dagelijkse voeding. Gerard noemt een aantal klachten bij mensen, die bij één grote eetlepel olie per dag, na een periode verminderden. Bij kinderen verdwenen hele eczeemplekken. Ook hyperactieve kinderen komen van de Ritalin af, als zij deze olie innemen. Andere goede re-

Geschiedenis van de molen

1752. Gebouwd in opdracht van Jan ter Horst, meerdere keren burgemeester van Rijssen. Gebinten van de onderbouw afkomstig van een kerk of klooster uit Westfalen volgens sommige verhalen. De molen is waarschijnlijk uit de Beemster gehaald. De eiken balken en de afdekking met eiken schaliën wijzen op een Saksische bouwstijl. Werkzaamheden: olie slaan en gerst pellen tot gort. Bloeitijd in de 19de eeuw; toen had men wel 23 man in ploegendienst in de op één na grootste industriemolen van Twente. Aan- en afvoer grondstoffen en producten met paard en wagen, maar vooral ook met behulp van de Enterse zompen, houten schepen.

Zomer 1904. De molen wordt door bliksem getroffen. De houten as moet vervangen worden door een gietijzeren as.

1913. Door opkomst van de stoommachine wordt windkracht minder interessant en raakt de molen in verval. Door oorlogsdreiging, oorlog en recessie is er geen geld om de molen te restaureren.

1964. Een nazaat van de familie Ter Horst, Hein, wordt eigenaar van de in verval zijnde pelmolen en begint met het maken van restauratieplannen.

1973. Stichting Pelmolen ter Horst opgericht.

Restauratie van 1973 tot 1975 door bouwbedrijf Y. Schakel b.v. uit Exmorra.

16 oktober 1975 officiële opening

November 1976 wordt voor het eerst weer olie geslagen door molenaars van oliemolen de Zoeker uit de Zaanstreek.

De kollergang, waar het lijnzaad onder de zware kantstenen geplet wordt

sultaten zijn er geboekt bij artritis en Premenstrueel Syndroom. Gerard: 'Je spijsvertering krijg je er ook netjes mee op een rij, zodat de afvalstoffen afgevoerd kunnen worden uit het lichaam.' Door deze positieve berichten is er een stormloop op deze wonderolie ontstaan; ze kunnen het niet vóórwerken. Het is belangrijk om te weten, dat dit product donker en koel bewaard moet worden. Daarom is de verpakking zwart, zodat er absoluut geen licht bij kan komen. Het is een half jaar houdbaar in de koelkast en langer als je het invriest. De gewone lijnolie, die je voor andere doeleinden kunt gebruiken, zit gewoon in doorzichtige plastic flessen. Ook verhitting laat ω 3 verdwijnen uit de olie. Dus je kunt het met een lepel innemen of gebruiken bij koude gerechten.

Bij het produceren voor consumptiedoel-einden is het navolgen van de hygiënecode belangrijk. Gerard: 'Het is dus erg streng hier. Mensen van De Keuringswet van Waren zijn al een paar keer onverwachts komen controleren. Alles was in orde.'

De eerste bewerking van het vlaszaad

Op de begane grond is bij de voormalige oliekelder een tentoonstelling met oude foto's ingericht, maar er is ook vlas te zien. Alleen het zaad wordt gebruikt om olie mee te slaan. Het zaad van Frans en Canadees vlas levert de meeste olie op. Uit 25 kilo lijnzaad slaat men 7 liter olie. Bij het Nederlandse lijnzaad uit

Zeeland is de opbrengst veel minder. Het lijnzaad wordt in zakken ingekocht bij een veevoederfabrikant en opgeslagen in een koele kelder, waar vroeger de olie in werd bewaard. Gerard haalt een zak tevoorschijn en stort het lijnzaad in een zinken teiltje, dat oorspronkelijk een zaaibak was. Dit zaad wordt eerst onder de zware kantstenen geplet in de kollergang, die dus aangedreven wordt door de molen. We staan bij de 'lome' molen, de grootste kollergang die het meest gebruikt wordt. De twee blauwe stenen uit de Eiffel

wegen samen 5 ton. In één van de twee staat de inscriptie van Jan ter Horst.

De kleinere kollergang is er later rond 1850 bijgekomen. Bij de aanbouw kun je dat aan de gemetselde fundering zien. Het oude gedeelte is op poeren, gemetselde blokken, gebouwd. Door het gewicht van de stenen en de wringende beweging van het ronddraaien in een cirkel wordt het zaad open gebroken. Bij een goede wind duurt dit een kwartier tot twintig minuten. Door het strijkerwerk wordt het zaad onder de stenen geveegd. Dan haalt men het strijkerwerk omhoog, laat de koningsstrijker zakken en zet men de schuif open, zodat het meel in de meelbak valt.

Niet te warm!

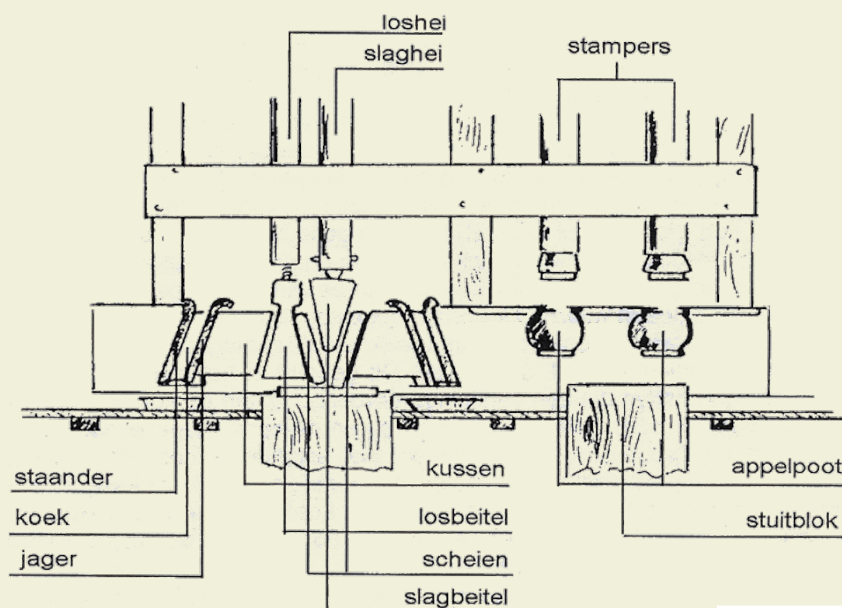
Vervolgens wordt het meel tot 30° verwarmd op een plaat van de vuister, een soort fornuis, dat met turf warm gestookt wordt. Wordt de temperatuur te hoog, dan verdwijnt ω 3 als sneeuw voor de zon. Voor het verwarmen van het meel wordt een pan zonder bodem gebruikt, waarin een roerijzer zorgt dat het meel niet aanbrandt. Het roerijzer wordt via overbrengingen aangedreven door de molen.

Wanneer de juiste temperatuur bereikt is kringelt een grijzige damp uit de pan omhoog. Dan schuift men de pan met het verwarmde meel naar de zijkant van de plaat, waar zich twee gaten met daaronder trechters bevinden. Daaronder hangen de bulen, de twee zakken, al klaar. Deze worden gevuld met het warme meel.

Het vuister waarop het lijnzaad in een bodemloze pan verwarmd wordt

Schematische weergave voorslag

Bron: brochure Stichting Pelmolen ter Horst

Gerard pakt een dubbele plank, het 'haar', die aan de binnenkant bekleed is met leer, en doet de buul ertussen. Dan zet hij dit pakketje in een ruimte in de pers (voorslag). Het zogenaamde laadgoed bestaat uit diverse planken en blokken. Het is de bedoeling dat er voldoende druk wordt opgebouwd, zodat de olie uit de verwarmde brei loopt. Dit gebeurt door middel van een slaghei die de slagbeitel steeds verder naar beneden slaat. De hei wordt in werking gesteld door de wentelas, die eveneens aangedreven wordt door de

molen. De olie loopt vanuit de moderne stalen goten in pvc-bakken. Het is erg belangrijk dat de goten regelmatig schoon gemaakt worden. Dit geldt ook voor de gehele pers. Maar als er regelmatig olie geslagen wordt, ligt aankoecken en indrogen minder op de loer.

Gerard laat een lijnkoek zien, die uit de buul gehaald wordt, nadat de haar bevrijd is uit de pers. Dit doet men door met de loshei op een wig te slaan, die een tegengestelde vorm heeft. Zo kun je het haar zo uit de pers halen. De koeken worden verkocht aan paardenliefhebbers of opnieuw kapot geslagen in de appelpotten met behulp van stampers. Vroeger verwarmde en persten men dit meel nog een keer, maar Gerard legt uit dat deze te donkere olie kwalitatief veel minder wordt. Nu gaan de gestampde lijnkoeken terug naar de leverancier en worden ze vervolgens verkocht als veevoeder.

bepaald soort industriemolens aanwezig is. Zoals verf-, snuif- en specerijmolens. Door de wentelas wordt een draaiende beweging omgezet in een verticale beweging. Deze as draait horizontaal en is voorzien van houten pennen, de zogenaamde spaken. Deze zijn zo verdeeld, dat de heien om de beurt worden opgetild. De heien hebben nokken, de zg vuisten die door de spaken van de draaiende wentelas om de beurt worden opgetild en weer losgelaten. Door hun eigen gewicht vallen de heien met een harde klap op de slagbeitels. Ook de stampers boven de appelpotten worden zo in werking gesteld. De wentelas wordt tot draaien gebracht door het erop bevestigde wentelwiel dat wordt aangedreven door het rondsel om de koningsspil. De wentelas drijft

Slaghei en beitel

Het principe van de wentelas

We klimmen de trap op naar de eerste etage en zien daar de wentelas draaien, die in een

De haar met buul en lijnkoek

Appelpotten om de lijnkoeken nog een keer te breken

ook de kleine kantstenen aan en de roerstok boven de vuister.

Gerard: 'Door het lawaai van de heien en stampers werden de olieslagers doof. Er gaat een verhaal dat als iemand iets tegen ze zei ze hun vette oliehanden achter hun oorschelp legden om beter te kunnen luisteren. Zij werden daarom 'gladoren' genoemd. Die achternaam schijnt in het westen nog voor te komen.'

Gedeelde koningsspil uniek in Nederland

Om deze unieke verbinding te kunnen bezichtigen, wachten we totdat de molenaars de molen aan de ketting hebben gelegd. Een draaiende molen is veel te gevaarlijk.

Op de vierde verdieping bevindt zich onder het spoorwiel, dat de pelstenen aandrijft, een houten verbinding. Bij het pellen wordt het

*'Het molenaarsleven is door
God gegeven,
maar het malen bij nacht
heeft de duivel bedacht.'*

onderste gedeelte van de koningsspil en dus de olieslagerij buiten werking gesteld. Door twee houten blokken uit de verbindingsgaten

te halen komt het onderste houten framework naar beneden en draait alleen het bovenste deel van de koningsspil in een taatspot, die vernuftig op de bovenkant van die nu stilstaande spil is gemaakt. Het is dus niet mogelijk om gelijktijdig olie te slaan en gerst te pellen. Alleen al voor het pellen heeft de molen minstens windkracht 5 nodig. Als de oliemolen gaat zwichten (zeil verminderen), kan het pellen beginnen.

We bedanken Gerard voor alle bijzondere informatie over zijn molen en met een aantal halve liters olie in de achterbak rijden we terug naar de Randstad.

MEER INFORMATIE

OLIEMOLENS, Ing. P.W.E.A. van Bussel
Wind-, water- en ros-oliemolens, oliezaad en olie. Kort voor zijn overlijden in augustus 2006 voltooide de 80-jarige Piet van Bussel zijn boek over oliemolens. Het verschijnen ervan mocht hij niet meer meemaken. Het is een gedegen studie waarin alle aspecten van de oliemolen aan de orde komen. Zoals bijvoorbeeld ook zaken als de verdwenen watervluchtmolen, de kollergang of de werking van de slagbeitel in de slagbank. Er

wordt aandacht besteed aan de bloei, het verdwijnen en het redden van de laatst overgebleven oliemolens. Er is niet alleen aandacht voor de techniek van de molens in Nederland en Vlaanderen, maar ook voor de productie van olie en de zaden die er aan ten grondslag liggen. Het is een van de vele publicaties over molens die hij ons nalaat. De liefde voor het behoud, de techniek en het publiceren van en over molens had hij van zijn vader geërfd.

MOLENWERELD

Nr. 95, juli/augustus 2006
Themanummer: De oliemolen (25 p.) van de werkgroep oliemolenaars.

DVD

Wie visueel wil kennis maken met wat er gebeurt op een oliemolen kan terecht bij Molen De Passiebloem in Zwolle en is op zaterdag draaidag op de molen te verkrijgen.

DE

GAAT VOOR Ú OPEN!!!

Geen molenliefhebber mag MOLENWERELD missen;
het maandblad boordevol molens en aanverwante zaken als:

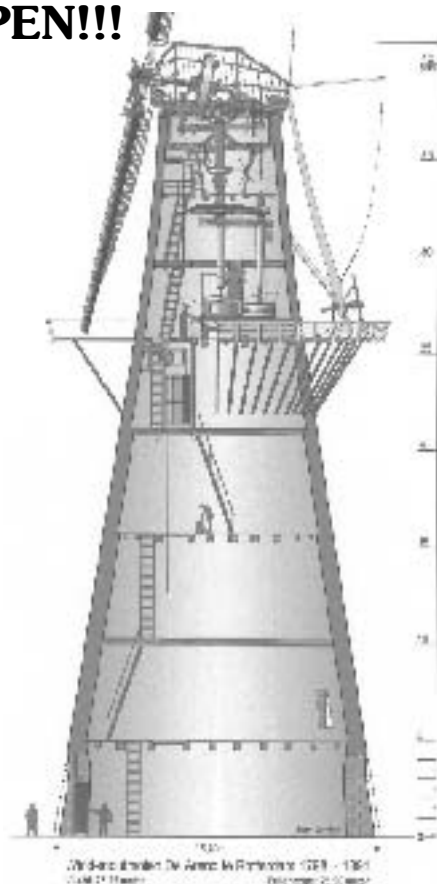
*Actualiteiten Molengeschiedenis Biotoop
Bedrijf en Techniek Molenbehoud Opinie*

Verder te veel om op te noemen... MOLENWERELD verschijnt
elf maal per jaar in minimaal 40 pagina's per nummer op A4-
formaat, omslag in kleur en rijk geïllustreerd.

Nog geen abonnee? Ruim 400 pagina's boordevol molens
per jaar kosten € 47,50 ongeveer € 0,10 per pagina. Ieder
nummer telt ruim vijftig afbeeldingen, meer dan vijfhonderd in
een jaar voor minder dan € 0,10 per prent.

Opgeven?

Molenwereld Antwoordnummer 12104,
2740 WD MOERKAPELLE tel./fax 079-5931303
e-mail: info@molenwereld.nl

MOLENSTENEN

Molensteenfabriek Van Vugt levert u
naar keuze massieve maalstenen of
stenen met een zachte uitslag. Ze worden
vakkundig afgewerkt, prima gescherpt
en goed onder de rij gebracht.

Wij kunnen u ook van dienst zijn met:

- ✓ nieuwe Duitse blauwe stenen;
- ✓ kunst- en sierstenen;
- ✓ het scherp en van molenstenen;
- ✓ deskundige informatie.

Bel voor inlichtingen vrijblijvend met:

H.J.A. van Vugt
Molensteenfabriek
Zomereik 10
5682 HH Best (NL)
Tel/Fax: (+31) (0) 499-395454

Zeilmakerij van Neerven bv

MOLENZEILEN IN
WK77 BRUIN OF WIT,
MARLON BOLUS ROOD

Driek van Erpstraat 1
5341 AK OSS
Tel. 0412-624028
Fax. 0412-627973

DEGELIJKHEID EN
GEGARANDEERD DE
BESTE KWALITEIT !!

Uitreiking Biotoopprijs 2006

Hein Steinz overhandigt de Evert Smit Biotoopprijs aan Monique de Vries (midden) en Tine van der Stroom-Ewijk (links).

"Dit soort momenten zijn de prettige momenten voor bestuurders." Zo begon de voorzitter van het Gilde Van Vrijwillige Molenaars, Hein Steinz, zijn toespraak bij de uitreiking in december van de Evert Smitbiotoopprijs 2006. Hij memoreerde er aan dat het de 10e keer was dat de prijs werd uitgereikt. En niet de 11e, omdat er één jaar zich geen geschikte kandidaat aandiende.

De prijsuitreiking

Vanwege het feit dat het Gilde in 2007 35 jaar bestaat en omdat het de 10e keer was had de voorzitter graag gezien dat de prijs werd uitgereikt door mevrouw Smit, de echtgenote van Evert Smit die een aantal jaren geleden is overleden en wiens naam sedertdien is verbonden met de biotoopprijs. Zijn grote inzet voor de biotoop van de molens zal niet gauw worden vergeten. Helaas was mevrouw Smit verhinderd door een ander feest; het huwelijk van haar dochter. Dit jaar was een goed jaar. Liefst drie kandidaten kwamen in aanmerking voor de prijs. Een moeilijke keuze dus. Uiteindelijk werd

besloten om de prijs aan twee kandidaten uit te reiken vanwege de nauwe samenwerking voor hetzelfde doel. De derde kandidaat werd al eerder beloond met de Biotooppluim. De prijs ging naar het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en de Provinciale

'Goed overleg met instanties en omwonenden is belangrijk.'

Molen Commissie Noord-Holland die vertegenwoordigd werden door respectievelijk Dijkgraaf mevrouw Monique de Vries en de voorzitter van de commissie mevrouw Tine van der Stroom-van Ewijk. In goede onderlinge samenwerking werd de biotoop van de Sluismolen in Koedijk bij Alkmaar die op de voorpagina is afgedrukt aangepakt en enorm verbeterd.

Molenaars zijn doeners. Zo ook de voorzitter. Hij hield de toespraak kort en ging over tot de uitreiking van de prijs.

De aanpak van de biotoop

In hun dankwoorden benadrukten beide winnaars hoe belangrijk goed overleg met instanties en omwonenden is. Op deze wijze kwam in december 2005 het project Sluismolen in Koedijk gereed. De gezamenlijke arbeid van Het Hoogheemraadschap, Landschap Noord-Holland, Steunpunt Cultureel Erfgoed Noord-Holland en de Provincie heeft zich dus geloond. Ter ondersteuning van het project ontwikkelde de Provinciale Molencommissie een rapport "Molenbiotoopinventarisatie Noord-Holland" dat pas na afsluiting van het project gereed kwam. Het project krijgt ook een opvolger. Molen de Viaan vlak in de buurt is de volgende. Ook mevrouw de Vries had een "biotoopcadeautje". In haar waterschap is weer een oude traditie opgepakt. In de Keur, de regelgeving van het waterschap, is weer een bepaling opgenomen voor wat vroeger het recht op windvang heette. Zowel de Inventarisatie als de Keur zijn voorbeelden die navolging verdienen door andere provincies en waterschappen.

Huub van Est

Verlening Evert Smitbiotoopprijs

- 1995 Gemeente Geldermalsen
- 1996 Gemeente Domburg
- 1997 de heer G. de Vries, Uitgeest
- 1998 Gemeente Almelo
- 1999 niet uitgereikt
- 2000 Stichting tot Instandhouding van Molens in de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden en de agrarische Natuur- en Landschapsvereniging Den Hâneker
- 2001 Gemeente Stein
- 2002 Stichting Poldermolens De Lege Midden in Grou.
- 2003 Gemeente Montfoort
- 2004 Hoogheemraadschap van de Krimpenerwaard
- 2005 Houthandel Holten BV. Voor de windkoren- en oliemolen op hun bedrijfsterrein in Deurne.
- 2006 Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en de Provinciale Molencommissie Noord-Holland voor de Sluiskilmolen bij Alkmaar.

Biotooppluim

In 2006 was het aantal kandidaten dat in aanmerking kwam voor de Biotoopprijs zodanig dat er een keuze moest worden gemaakt. De gemeente Zutphen heeft daarom officieel een Biotooppluim gekregen.
Zie kader hiernaast.

Voor

Na

Biotooppluim

Op molen Nooitgedacht in Warnsveld werd op 24 november 2006 de Bio-tooppluim uitgereikt door de voorzitter van het Gilde van Vrijwillige Molenaars Hein Steinz. Wethouder van Oosten van de gemeente Zutphen nam de prijs in ontvangst. De gemeente kreeg de prijs omdat zij in samenwerking met de 'Bomenstichting Zutphen', 'De Stichting Waardevol Warnsveld' en de molenaars is gekomen tot verbetering van de molenbiotoop van de molen.

De gemeente Zutphen omarmde het burgerinitiatief dat een plan voor kap- en herplanting had ingediend en heeft het plan gestalte gegeven. De eerste twee fasen zijn gerealiseerd. De derde fase volgt binnenkort. Aan het eind zullen er 72 bomen zijn gekapt en komen er 111 passende bomen en struiken voor in de plaats.

Het aardige daarbij is dat het gaat om oude appeltassen en mispels die ook als ze groot zijn onder de stellinghoogte van 8 meter blijven.

Wethouder van Oosten van de gemeente Zutphen toont de biotoopoorkonde.
Foto: Dirk Jan Abelskamp.

De eerste uitreiking van de Biotoopprijs

Een terugblik

Wie het artikel over de eerste uitreiking van de biotoopprijs op 12 mei 1995 nog eens leest merkt dat voor een goede windvang nog altijd moet worden gestreden. De houding ten opzichte van molens door instanties en belanghebbenden is over het algemeen nog weinig veranderd. Ze zien de molens als statische objecten met een bordje van monumentenzorg erop. De argumenten die daartegen kunnen worden aangevoerd hebben niets aan kracht verloren. Daarom hieronder aandacht voor de eerste biotoopprijs.

Geldermalsen

De eerste biotoopprijs werd uitgereikt in Geldermalsen. Aan de gemeente. De prijs bestond niet uit niets zoals bij een koninklijk lintje. Maar uit een herinnering om op te hangen in het gemeentehuis en een lesbrief korenmolen voor de basisscholen. Om de prijs te verdienen had de gemeente er voor gezorgd dat de

bebouwingsmogelijkheden werden aangepast en de molen zichtbaar bleef volgens de normen van De Hollandsche Molen. Voor het welzijn van de molen was er voor gezorgd dat de ruimte rond de molen onbebouwd bleef en een bestemming als parkje kreeg en bomen werden verplaatst. Wie wil er nou een supermarkt naast de molen.

Biotoopwacht

Na het welkom door de molenaar van de beltkorenmolen De Bouwing kreeg de plaatsvervangend voorzitter en latere voorzitter van het Gilde, Gerard Sturkenboom het woord. Voor een molen zijn er drie dingen nodig zo stelde hij; een molen, een molenaar en een instantie die let op de molenomgeving. Want zonder wind geen werkende molen. Vroeger bestond het recht op wind, tegenwoordig lijkt het wel een gunst. Sturkenboom had een experimentje gedaan. Hij had collega's

gevraagd of zij de molenbiotoop ook zo bedreigd vonden. Volgens hen viel dat wel mee. De volgende vraag die hij stelde was; wat ze er van zouden vinden als rond de oude kerk de huizen werden gesloopt en vervangen door een industrieterrein? Het antwoord valt te raden.

Evert Smit uit Schoorl en G. de Vries van De Hollandsche Molen doen hun werk constateerde hij. Het netwerk van biotoopwachters functioneert. Ook al duurt het realiseren van een biotoopplan soms vele jaren. Molenaar Onclin sloot af. Hij was blij 'de duurste hobby van Geldermalsen' te kunnen uitoefenen.

Huub van Est

De tjasker links heeft een redelijk goede windvang, de molen links heeft behoefte aan betere biotoop.

recht door zee

”Met zwelgen in nostalgie is nog geen molen behouden”

De foto's van de Sluis-
molen in Koedijk laten
duidelijk de verbeterde
biotoop van de molen
zien.

Foto's: Andreas de Vos

Bij de uitreiking van de Evert Smit Biotoopprijs sprak Dijkgraaf de Vries een dankwoord uit waarin ze niet alleen inging op de geschiedenis maar ook een aantal praktische zaken aan de orde stelde. Hiernaast haar verhaal.

”

De mens is zeer gehecht aan zijn eigen omgeving, zijn eigen biotoop. Doen zich daarin nieuwigheden voor, dan vindt hij dat meestal maar niets. Een schoolvoorbeeld zijn de moderne windmolens voor de opwekking van elektriciteit. De plaatsing van dergelijke molens kan altijd op een storm van protest rekenen. Nou lijkt het er een beetje op dat het in de 17e eeuw met de bekende Hollandse achtkantige poldermolens niet anders was. Er werd toen hier in de Schermer, maar ook in de Beemster, Purmer, Wijde Wormer en de Heerhugowaard iets groots verricht. De droogmakerijen kunnen gerust vergeleken worden met de hedendaagse Deltawerken. Maar het gekke is dat geen enkele kunstenaar van naam zich ooit geroepen heeft gevoeld om dat nieuwe landschap, waarvan de horizon werd gedomineerd door tientallen molens, te schilderen. Van Goyen, Cuyp, Van Ruisdael, ze maakten het ene landschap na het andere, maar de droogmakerijen met al die molens hebben ze nooit geschilderd. Het sterkste staaltje is wellicht het in 1638 door Hendrik Cornelisz. Vroom vervaardigde gezicht op Alkmaar. Hij

schilderde de stad gezien over het water van de Schermer met de nodige scheepjes op de voorgrond. Een vreemde zaak, want de Schermer was in 1638 al drie jaar droog.

Alles bij elkaar lijkt het erop dat de poldermolens in de 17e eeuw werden beschouwd als een ernstige vorm van horizonvervuiling. Dat vermoeden wordt bevestigd door een in het archief van de droogmakerij de Heerhugowaard bewaard gebleven gedicht. Ik lees u een paar regels voor:

*“Een molen is een zeldzaam ding,
in polders past hij zonderling.
Maar tot sieraad voor praal of pracht,
Zo werd hij niet met al geacht.”*

Praktisch, dat was een molen vooral. Hij hield het land droog, maar mooi? Nee, dat was zo'n bruinige peperbus met almaar draaiende vaalwitte armen niet bepaald.

Op den duur went evenwel alles en langzamerhand werden de poldermolens toch tot

een dierbaar onderdeel van de woonomgeving. Toen begin vorige eeuw de ene na de andere molen werd gesloopt, ging men ze missen. Alom groeide het besef dat een molen een waardevol landschappelijk element vormde. Graag illustreer ik dat weer even met een gedichtje van J.A. Ranzijn, dijkgraaf van de Zuurvenspolder bij Bergen. In 1949 brandde de oude Zuurvensmolen na blikseminslag af. Nou was die molen sinds de bouw van een elektrisch gemaal in 1930 voor de polder eigenlijk een blok aan het been, maar toch betreunde dijkgraaf Ranzijn het verlies van de molen en in een plaatselijke krant publiceerde hij het volgende vers:

*“Met weemoed zagen wij u aan,
O molen aan de Vliet.
Toen zijt gij van ons heengegaan,
Vergeten doen we u niet.
Drie eeuwen lang trotseerde gij
de elementen der natuur.
In enen slag waart gij in 't niet,
getroffen door 't hemelvuur.*

*Vaarwel dan molen, o mooie molen,
De sieraad van ons Berger polderland.
Vaarwel dan molen, o mooie molen,
Weg is weer een brok van d'oude trant”.*

Met zwelgen in nostalgie is echter nog geen enkele molen behouden. Daarvoor moet de hand aan de ploeg. Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier is eigenaar van 18 poldermolens, die stuk voor stuk in prima staat van onderhoud verkeren en maalvaardig zijn. Het is u echter zeker bekend

dat houten molens die stilstaan onherroepelijk achteruit gaan. Sommige molens

spelen bovendien nog steeds een rol in de bemaling van hun polder. Kortom, een molen moet een redelijk ongehinderde windvang hebben, heeft dus een zone vrij van bebouwing en hoge begroeiing nodig. Alleen dan komt hij ook landschappelijk goed tot zijn recht.

In verband met die windvang had vrijwel iedere polder een keur of verordening waarin het plaatsen van obstakels en bomen rond de molen werd verboden. Maar toen de molens als bemalingswerktuig hadden afgedaan, werden die keuren veelal niet meer gehandhaafd. De Sluismolen bij Koedijk is hiervan een uitstekend voorbeeld. De Sluispolder had ook zo'n keur, maar nadat er in 1926 elektrische hulpaandrijving in de molen werd geplaatst, raakte die in het vergetboek. Na de restauratie van de Sluismolen in 2002 was het duidelijk dat er iets moest gebeuren. De molen werd toen weer uitgerust met een scheprad, maar stond onderwijl tussen een haag van hoge bomen. Dat was reden om als 'pilot' een speciaal molenbiotoopproject op te starten. Niet in de laatste plaats door de medewerking van de omwonenden en de Provinciale Molencommissie werd dat een groot succes en kreeg de Sluismolen letterlijk en figuurlijk weer lucht. Een tweede project, de Viaanse molen, volgde, en in 2007 begonnen we aan de uitvoering van de verbetering van de biotoop van de Dogmolen bij Uitgeest.

Als hoogheemraadschap hebben we wel de luxe van een stok achter de deur. In onze op 1 september van dit jaar van kracht geworden keur keert namelijk het eeuwenoude voorschrift omtrent de windvang onverkort terug. Artikel 18 bepaalt namelijk:

“Het is verboden binnen een afstand van 200 meter van een windbemalingsinstallatie werken of beplantingen hoger dan 2 meter te plaatsen of te hebben”.

Dat geldt óók voor in-stallaties van derden, bijvoorbeeld poldermolens van molenstichtingen, die nog ingezet kun-

nen worden bij de bemaling. Het zal echter duidelijk zijn dat het onverbiddelijk doorvoeren van die keur nadat er soms tientallen jaren niet meer gehandhaafd is een onredelijke en waarschijnlijk ook onhaalbare zaak is. Daarom hebben we steeds de dialoog met de omwonenden gezocht. Het zijn immers hun tuinen waarin de begroeiing moet worden aangepakt. Bij alle drie genoemde projecten kwamen we er in goed overleg op basis van vrijwillige medewerking steeds uit. De toekenning van de Evert Smitprijs van het Gilde van Vrijwillige Molenaars aan de Provinciale Molencommissie en het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier is voor

ons een bevestiging dat we op de goede weg zijn. Wij zijn trots op onze molens. Als duidelijk zichtbare 'landmarks' vormen ze prachtige levende monumenten van wat het betekent om beneden de zeespiegel te leven en soms zijn ze nog steeds van belang voor het moderne waterbeheer ook. Maar ik heb het eigenlijk al gezegd: de prijs hebben wij niet alleen verdiend. Want het beleid tot verbetering van molenbiotopen staat of valt met de medewerking van een hele serie partijen. Daarbij wil ik speciaal nog eens de omwonenden noemen. Wat mij betreft is dit ook een beetje hun prijs, want zonder de betrokken medewerking van die kant wordt het moeilijk. Graag dank ik het Gilde van Vrijwillige Molenaars van harte voor de eer die het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier te beurt is gevallen en deze prijs is voor ons een grote aanmoediging om het biotoopbeleid met kracht voort te zetten.

Vanzelfsprekend

Een serviceconcept van Lavans

Sanitairhygiëne

Ruilpoetsdoeken

Bedrijfskledingbeheer

Vloerhygiëne

Hoofdkantoor:
Ringdijk 20
5705 CT Helmond
info@lavans.nl

Meer weten? Klantenservice:
0492 598180
Of kijk op
www.lavans.nl

Lavans
KRAACHTIG ZONDER ZIEKEN

Verenigingsnieuws Regioberichten

• Noord-Holland

De afdeling Noord-Holland houdt op vrijdag **20 april 2007** een contactavond over de **biotoopinventarisatie** van Noord-Holland, die in 2006 tot stand is gekomen.

Op deze avond zal Jaap van der Veen, secretaris van de Provinciale Molencommissie van Noord-Holland, een presentatie geven over genoemd onderwerp. De avond is toegankelijk voor Gildeleden en andere belangstellenden.

Plaats: Zaal Ulteam, Rijksweg 47, Schoorl.
(N9 Alkmaar-Den Helder; rotonde Schoorldam, driekwart, naar de ventweg).
Zaal open: 19.30 uur, aanvang 20.00 uur

Inlichtingen: 072 533 8280 of 0624 239 234 of 0224 298 805.

• Groningen

Op **zaterdag 14 april** en **zaterdag 17 november** kunt u pellen. Er vindt dan een Pelinstructiedag plaats in Spijk. De dag duurt van 09.00 uur tot 15.30 uur.

De kosten zijn 7,50 p.p.

Voor koffie en thee wordt gezorgd.

De lunch wordt u aangeboden door het gildebestuur van Groningen.

U kunt zich opgeven bij de secretaris van de afdeling Groningen. Voor inlichtingen over het programma kunt u terecht op onderstaande adressen:

J. E. J. Sterenberg
T: 050 3014039
E: asterenberg@hotmail.com

L.H.Duijm
T: 050 5344883
E: l.h.duijm@planet.nl

U kunt zich ook opgeven bij het Groninger Molenhuis
T: 050 3121694
E: molens@museumhuisgroningen.nl

• Friesland

Friese molenaarsdag 2007.

Datum: **17 maart 2007**.

Tijd: 10.00 tot 17.00 uur.

De Friese Molenaarsdag gaat dit jaar langs de volgende molens.

1: De Vrouwbuitstermolen in Vrouwenparochi (27). Een korenmolen, monnikmolen met stelling.

2: De Hoop in Stiens (26). Ook een korenmolen, monnikmolen met stelling.

3: De Steenhuistermolen in Stiens (32). Een poldermolen uit 1880.

4: De Kleine Molen of Binnema's Molen in Stiens (35). Een poldermolen die in 1988 verplaatst is van de Stienservaart naar hier.

5: De Balkendsterpoldermolen in Oude Leije (28). Een poldermolen die oorspronkelijk in- en uit kon malen.

De nummers verwijzen naar het boek "Friese Molens" verkrijgbaar bij de VVV in Leeuwarden. We hopen dat er weer veel belangstellenden naar Friesland komen om deze molens te bezichtigen.

• Zuid-Holland

14e Westlandse Molendag.

Zaterdag 30 juni 2007.

Tijd 09.00 - 17.00 uur.

Op deze dag is het mogelijk acht koren- en zes poldermolens in werking te zien en te bezichtigen.

Het betreft de korenmolens:

De Hoop, Maassluis

De Korpershoek, Schipluiden

De Roos, Delft

Windlust, Wateringen

De Korenaer, Loosduinen

De Vier Winden, Monster

De Korenmolen, 's Gravenzande

De Drie Lelies, Maasland.

En de poldermolens:

De Wippersmolen, Maassluis.

De Dijkmolen, Maasland

De Nieuwlandsche Molen, Hoek van Holland

De Groeneveldse Molen, Schipluiden

De Schaapweimolen, Rijswijk

De Oude Liermolen, De Lier.

Meer informatie over de deelnemende molens en de molendag:

T: 015 3808432

E: R.van.Zijll1@kpnplanet.nl

I: www.westlandsemolens.nl

• Alphen

Programma 2007, molen "Tot Voordeel en Genoegen"

6 mei

Bijeenkomst aspirant molenaars.

12-13 mei

Nationale Molendag.

Molen draait en maalt, rondleiding op de molen.

17 juni

Molenbrood proeven, div. soorten Tarwe- uien-mais. Van 14.00 tot 16.00 uur

15 juli

Fietstocht 20 en of 40 km of de verentocht. 40 Zwitserse gasten op de molen, start vanaf de molen.

19 augustus

Koren op de molen van Alphen tussen 14.00 uur en 16.00 uur "Het Hollandse lied".

2 september

Dijkloop gemeenten West Maas en Waal.

8-9 september

Nationale Monumentendag.

Draaien en malen.

Oude ambacht molenaar.

Muzikaal optreden door "Seniorenorkest".

10 september

14.00 uur tot 16.30 uur "Maas en Waal".

Het hele jaar verkoop van div. soorten meel en mixen: broodmix, pannenkoekenmix, pof-fertjesmix.

Alles gratis entree.

informatie: 0487 561440

molenaar: Jeg Li

www.maaswaalweb.nl/molens-alphen

Jeg.li@kpnplanet.nl

Gids: Cobie van Os

Werkgroep Bliksemafleidercontrole

In het afgelopen jaar zijn we weer behoorlijk druk geweest met de controle van de bliksemafleiderinstallaties van 50 windmolens en dat leverde maar liefst 153 adviezen voor reparatie op. Bijzonder verheugend is dat we dit jaar geen enkele molen meer op de wachtlijst hebben staan en dat we het jaar 2007 dus met een schone lei kunnen beginnen. Hulde aan onze controleurs die zich tot het uiterste hebben ingespannen om dit resultaat te bereiken.

Al vanaf 2004 voert Henri van den Bosch de lijst aan en dit keer met maar liefst 35 controles, gevolgd door Hendrik-Jan Berghuis met 8, Jurriën Jongman met 5 en Jo Vink met 2 controles. Voor hun inspanningen wil ik hierbij mijn grote dank en waardering uitspreken.

Dit jaar nemen Jo Vink en Jacques Höppener na 10 jaar trouwe dienst afscheid als controleur en het verheugt mij zeer dat we Evert van Rooijen bereid hebben gevonden om een deel van hun werkzaamheden over te nemen. Jo heeft samen met Evert en ondergetekende als laatste de molen Rust na Arbeid (kan het toepasselijker?) in Ven-Zelderheide gecontroleerd. Het afscheid van Jo en Jacques heeft reeds plaatsgevonden, met een etentje aangeboden door het Gildebestuur. Graag zouden we nog een controleur voor het zuidelijk deel van Nederland aantrekken, zodat we voor de bliksemafleidercontroles landelijke dekking kunnen bieden. Heeft u zelf interesse of weet u iemand in uw bekendenkring die geïnteresseerd is, neemt u dan contact op met de coördinator. De profielschets van de bliksemafleidercontroleur vindt u in de Gildebrief van december 2006.

Om van de laatste ontwikkelingen op het gebied van bliksemafleiderinstallaties op de hoogte te blijven, hebben wij de meest recente versie van de norm NEN 1014 mogen aanschaffen.

De in 2006 gecontroleerde molens zijn als volgt over de provincies verdeeld:

Groningen	8
Friesland	1
Drenthe	4
Overijssel	0
Gelderland	1
Utrecht	1
Noord-Holland	15
Zuid-Holland	6
Zeeland	13
Noord-Brabant	0
Limburg	1

In Noord-Holland waren het de molens van de stichting "De Schermer Molens" en in Zeeland de molens van de gemeenten Middelburg en Veere die de "orderportefeuille" goed hebben gevuld.

De resultaten van de uitgevoerde controles geven helaas weer het vertouwde trieste beeld:

Reparatie-adviezen per molen:	6	5	4	3	2	1	0
Aantal molens:	1	9	10	12	10	6	2

Eén molen is tweemaal bezocht omdat er in eerste instantie geen medewerking door de molenaar is verleend. Dit maakte voor onze controleur een extra rit noodzakelijk van 158 km waarvan de kosten ten laste komen van onze gildekas. Tenslotte moet de coördinator zijn beslissing om deze extra kosten te maken bij het gildebestuur verantwoorden. Wanneer het meetrapport voor de desbetreffende molen vervolgens vier reparatie-adviezen bevat, dan vraag je jezelf wel eens af waarom sommige molenaars zo'n geringe interesse hebben in het laten uitvoeren van een bliksemafleidercontrole en kennelijk liever eerst een inslag afwachten.

De verzekering dekt weliswaar de schade, maar gaat ook na waar de molenaar mogelijk nalatig is geweest, om vervolgens te bekijken of hij/zij aan de schade kan meebetalen.

Van acht molens kon het wienkruis niet rond omdat de molen (tijdelijk) niet draaivaardig was of doordat de molenaar op de afgesproken tijd niet aanwezig was.

Na het turven van alle adviezen in de opgestelde meetrapporten is in onderstaand overzicht te zien waar het in het afgelopen jaar bij de gecontroleerde molens zoal aan schortte:

Doorverbindingen op de roeden aanbrengen of herstellen:	12x
Koperen brugjes aanbrengen of herstellen:	13x
Koperen brugjes conserveren:	10x
Stalen delen aarden (lange spruit + staartbalk):	5x
Buigzame leiding herstellen of vervangen:	19x
Tweede buigzame leiding aanschaffen (staartbalk, overhekstand):	6x
Ringleiding herstellen of vervangen:	7x
Sleepcontacten vervangen en sleepring schoonmaken:	1x
Aardelektroden bevestigen, verlengen:	2x
Meetkoppelingen vervangen, gangbaar of bereikbaar maken:	4x
Weerstand van het aardingssysteem verlagen:	7x
Potentiaalvereffening toepassen:	30x
Waterleiding en CV-leidingen met potentiaalrail verbinden:	5x

Overspanningsbeveiliging toepassen:	26x
Aardklem waterleiding vastzetten:	1x
Afstand tussen ringleiding en kruisende gasleiding vergroten:	2x
Afstand tussen ringleiding en kruisende verlichtingskabel vergroten:	2x

Van slechts twee van de gecontroleerde molens is de bliksemafleiderinstallatie in orde bevonden.

De aanvrager van een bliksemafleidercontrole ontvangt van ons een meetrapport, dat bij één of meer reparatie-adviezen vergezeld gaat van een meldingsformulier. Zo kunnen wij nagaan of onze reparatie-adviezen serieus worden genomen. Stuurt u dit formulier wel binnen de gestelde termijn terug, want in geval van nalatigheid moet u bij een volgende aanvraag voor een controle alsnog aantonen wat er met de adviezen uit het voorgaande meetrapport is gedaan.

Inmiddels mag als bekend worden verondersteld dat in de colofon van de Gildebrief staat hoe u ons kunt bereiken. Bezoekt u ook eens onze website www.vrijwilligemolenaars.nl en klik eens op Bliksemafleidercontrole, want ook daar wordt de informatie geregeld geactualiseerd.. Kijkt u op gezette tijden eens met een kritische blik naar de bliksemafleiderinstallatie van uw molen en neem, indien nodig, zo snel mogelijk actie tot reparatie want: "Het gebeurt in een flits!"

Leo Tiggelman

Coördinator Bliksemafleidercontrole

Lintje voor Limburgse vrijwillig molenaar

Het jaar van de molens is voor vrijwillig molenaar Gerie Fijen uit Nederweert op bijzondere wijze gestart. Op 26 januari 2007 werd hij benoemd tot Lid in de Orde van Oranje Nassau. Tijdens de jaarvergadering van het Gilde van Vrijwillig Molenaars, afdeling Limburg in Roermond, werden hem de bijbehorende versierselen opgespeld door de burgemeester van Nederweert, de heer H. F. M. Evers.

Deze roemde de heer Fijen voor de passie en betrokkenheid bij de instandhouding van molens in Limburg. "Hij is iemand die met hart en ziel aan molens verbonden is en daardoor bijdraagt aan het behoud van levende monumenten en dat is van buitengewone waarde".

De heer Fijen is vanaf 1981 voorzitter geweest van het Gilde van Vrijwillig Molenaars, afdeling Limburg. Van deze functie heeft hij tijdens de jaarvergadering afscheid genomen.

Daarnaast is hij al meer dan 32 jaar actief als vrijwillig molenaar op onder andere de Wilhelmus Hubertusmolen en de St. Anna-molen te Weert en de Korenbloem in Ospel. In 2004 was hij één van de initiators bij de oprichting van molenstichtingen in Weert en Nederweert. Van die laatste stichting is hij ook nu nog bestuurslid. Daarnaast is hij al 45 jaar onmisbaar als hulp van de Goedheiligman in de drukke decembertijd.

Boekenmolen

MOLENS, MAALDERIJEN EN MEELFABRIEKEN IN TILBURG

Gianotten BV Tilburg.

244 pagina's. Verschijnt binnenkort.

Prijs bij voorintekening € 29,95 (daarna € 39,95).

In dit boek wordt de molengeschiedenis van Tilburg beschreven en is te danken aan de geboren Tilburger Ad Vorselaars die zijn halve leven er aan heeft gewijd. Hij kreeg daarbij steun van molenkenner Jan Schreirs. Naast een historische inleiding is er aandacht voor de sociale aspecten van het molenaarsbestaan in vroegere tijden, de mechanisatie van de molens, de folklore en een overzicht van alle wind-, water- en paardenmolens in de provincie Noord Brabant (zonder poldermolens).

WERKING VAN DE PELMOLEN

Nadat reeds enige tijd de facsimile-uitgave van het bekende handschrift van P. Havik was uitverkocht, heeft het bestuur van het Gilde besloten een nieuwe uitgave te laten verzorgen.

Inmiddels is deze uitgave gereedgekomen.

De inhoud is (uiteraard) hetzelfde gebleven, doch de kaft heeft een kleurenomslag gekregen met daarop een afbeelding van pelmolen De Sint Pieter te Zaandam.

Daarnaast is door Peter Prins een CD-rom gemaakt met daarop een begrippenlijst (als pdf-file) van het pelbedrijf in zowel de Zaanse als Groningse terminologie. Deze begrippenlijst is inmiddels ook beschikbaar voor leden van het Gilde.

De prijs van het boekje bedraagt € 11,50 exclusief verzendkosten. Voor het boekje samen met de CD-rom is de prijs € 14,00 exclusief verzendkosten. Voor de CD-rom alleen is de prijs € 4,00.

Bestellen kan via de website of telefonisch bij Gildeverzendingen (zie voor in dit blad). Vergeet niet als u via de website bestelt om uw naam, adres en woonplaats in te vullen.

Hub van Erve

Puntkomma

Rubriek voor reacties of aanvullingen van lezers

In het artikel over de najaarsexcursie van de afdeling Gelderland van het Gilde zijn twee foutjes geslopen. De eerste foto betreft niet de De Noord maar De Palmboom. Het binnenvaartschip aan de kade is in gebruik als silo voor de molen. De tweede foto betreft niet De Walvisch. De molens zijn inderdaad zo hoog dat ze boven gebouwen en bomen uitsteken met de wieken. Maar ook deze kunnen de windaanvoer verstoren. Gelukkig is de Bolssilo waarachter De Noord schuilging verdwenen.

Rolf Wassens, Den Ham

Uitgaven van het gilde van vrijwillige molenaars

ten behoeve van de opleiding tot vrijwillig molenaar

HET ENTREEPAKKET

De basiscursus – op enkele hoofdstukken na gereed.

Alle overige lesstof wordt in de loop van de tijd nieuw vervaardigd en uitgegeven en zal in de loop van de tijd worden toegezonden.

De leden in opleiding dienen dit pakket bij aanmelding aan te schaffen (niet inbegrepen bij de contributie). De prijs bedraagt € 42,50.

UITGAVEN TER VERBREIDING VAN DE KENNIS OVER MOLENS

Informatie XVI – Waarom draaien molens linksom? Waarom helt de bovenas? De tonmolen. Prijs: € 7,50 (incl. porto).

Informatie XIX – Molenaarservaringen Jb. Kaal. Prijs: € 7,50 (inclusief porto).

Informatie XXII – Bovenassen. Prijs: € 7,50 (inclusief porto).

Mappen voor de basiscursus

Prijs: € 11,00 (incl. porto).

HACCP-Rapport Hygiëncode

Te bestellen via Gilde verzendingen.

Inclusief porto € 30,00.

Exclusief porto € 25,50.

GRATIS UITGAVEN

- Informatiefolders
- Statuten en Huishoudelijk Reglement
- Bladen voor het maalboekje voor leden in opleiding en geslaagde leden
- Exameneisen
- Voorbeeld voor een Modelcontract vrijwillig molenaar
- Folder betreffende Gildeverzekeringen

BESTELLEN BIJ HET GILDE

H.P.A. (Hub) van Erve

Hoevense Kanaaldijk 9

5018 EA Tilburg, tel. 013-5362100, of

verzendingen@vrijwilligmolenaars.nl

Wetenswaardige literatuur

Onderstaande literatuur is te bestellen op de erbij vermelde adressen. Vergeet niet daarbij uw naam- en adresgegevens te vermelden.

Molens

Door: Ir. F. Stokhuyzen. Kopie op A4-formaat.

Prijs: € 15,00 (incl. porto).

Te bestellen bij het Gilde (zie boven).

Opleiding Watermolenaar (Poldermolens)

Door: Ing. J. den Besten.

Te bestellen door overmaking van € 23,00

(incl. porto) op girorekening 139754 t.n.v.

J. den Besten te Loenen aan de Vecht.

Over molens der fam. Honig

Door: P. Boorsma. Prijs € 10,00 (incl. porto).

Te bestellen bij het Gilde (zie boven).

Lesbrieven Basisonderwijs

Lesbrief Poldermolen compl. Prijs € 7,50.

Lesbrief Korenmolen compl. Prijs € 7,50.

Lesbrief Watermolen compl. Prijs € 7,50.

Deze lesbrieven zijn bedoeld voor leerlingen van de hoogste klassen van het basisonderwijs of de laagste klassen van het voortgezet onderwijs.

De lesbrieven omvatten de lesbrief zelf voor

de leerlingen, een docentenhandleiding en een werkblad.

Pellen van gerst tot gort

Lesbrief voor molenaars.

Uitgave van Stichting Groninger Molens,

Lopende Diep 8, 9712 NW Groningen.

Prijs € 6,00 (excl. porto).

Werking van de pelmolen

Door: P.H. Havik.

Facsimile handschrift € 15,00 (incl. porto).

CD-rom met transcriptie handschrift en lijst

met Zaanse en Groningse termen,

€ 5,50 (incl. porto). Boekje + CD-rom

€ 20,00 (incl. porto). Te bestellen bij het

Gilde (zie boven).

Zingende Stenen

Door: D.J. Abelskamp. Prijs: € 21,00 (incl.

porto). Dit boek is te bestellen door over-

making op Raborekening 13.53.85.210 van

G.W.M. Barendse, penningmeester van de

Cursuscommissie, te Poeldijk.

Het juninummer van de Gildebrief verschijnt eind mei.

Meestermolenaar

Een reactie op de laatste Gildebrief wees ons er op dat de molen op de voorkant ten onrechte wordt vermeld als Polslootmolen. Het boek over Friese Molens (1995) vermeldt hem zo. De vang van deze achtkante Spinnepkop werd in 2004 na verplaatsing van het industrieterrein van Akkrum en restauratie opnieuw gelicht. Op de nieuwe plek doet hij weer dienst als hulpgemaal. Hij kreeg zijn oude naam weer terug; Mellemolen.

Dit dank zij Durk Postumus molenmaker die uit zijn persoonlijke archief een artikelje had opgevestigd van voor WO II. Daarin werd de molen vermeld als "Mellemolen". De bevolking van Akkrum noemde de molen naar de molenaar: "Melle. Moultsje".

Op de foto op de achterkant de twee echte poldermolenmakers; Durk Posthumus en de wat jongere Rolf Dijkstra; ervaring en leergierigheid aan het werk. Beiden niet alleen ervaren molenmaker, maar ook molenaar. Durk was instructeur en Rolf is dat nu. Bij Durks ouders staat een poldermolen. Zelf brengt hij zijn vakantie door bij de eigen molen elders in Friesland: een poldermolen met zelfzwichtende wieken. Met molenaarshuisje en eigen elektriciteitsstelsel. De reuzel hangt onder de kap. Op de foto's ziet u hen aan het werk met het vervaardigen van de vijzel van de Mellemolen en Durk bij het plaatsen van de kap.

Tekst en foto's: Huub van Est

©2007

Het Gilde van Vrijwillige Molenaars.

Niets uit deze uitgave mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronische gegevens-verwerking of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van het Gilde van Vrijwillige Molenaars.

Molenaars aan het werk

